

dr hab. Danuta Umiastowska prof. US
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Kultury Fizycznej i Zdrowia
Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej

Recenzja
pracy doktorskiej mgr Marty Witek-Chabińskiej pt. *Udział lokomocji*
w całodniowej aktywności fizycznej młodzieży 15-17 letniej
(promotor dr hab. Dorota Groffik, prof. AWF)

Rola aktywności fizycznej w kreowaniu postaw prozdrowotnych i jej miejsce w stylu życia stały się tematem wielu programów badawczych. Sedenteryjny tryb życia preferowany przez znaczny odsetek dzieci, młodzieży i dorosłych niesie ze sobą szereg negatywnych skutków w strefie zdrowia fizycznego i psychicznego. Europejskie normy rekomendują podejmowanie codziennej aktywności fizycznej co najmniej przez godzinę wskazując na intensywność wysiłku fizycznego w zakresie od umiarkowanego do intensywnego. Problemem, na który coraz częściej zwracają uwagę badacze w różnych krajach staje się brak aktywnej lokomocji w drodze do szkoły i ze szkoły (np. badania Dollmana, i Frómela, 2020, Trembley i in, 2014, Kallio i wsp., 2016). Dzieci w zdecydowanej większości pokonują drogę do i ze szkoły w pojazdach mechanicznych, a zdecydowanie rzadziej pieszo lub na rowerze czy hulajnodze.

Doktorantka podejmuje w przedstawionej pracy próbę określenia udziału aktywnego przemieszczania się (lokomocji) w tygodniowej i całodniowej aktywności fizycznej młodzieży 15-17 letniej uwzględniając podział badanych na osoby mniej i bardziej aktywne podczas przemieszczania się przed zajęciami w szkole.

W świetle dokonanej kwerendy piśmiennictwa i założeń zaprezentowanych w pracy uważam dobór problematyki w tym obszarze za zasadny i spełniający wymagania stawiane rozprawom doktorskim.

Charakterystyka struktury oraz formalna ocena pracy

Poprawnie sformułowany temat pracy w pełni oddaje cele oraz założenia badań. Recenzowana dysertacja doktorska została przygotowana na 140 stronach. Struktura pracy jest kompletna i poprawnie skomponowana przez co wpisuje się w przyjęte standardy dla rozprawy naukowej. Podstawowy tekst pracy obejmuje 98 stron. Wyniki

badania przedstawiono w 4 tabelach i na 14 rycinach. W spisie piśmiennictwa jest ogółem 341 publikacji, w tym 288 pozycji obcojęzycznych. O aktualności przeglądu prac innych badaczy świadczy to, że aż 192 pozycje wydano po roku 2010. Piśmiennictwo jest bogate, co utwierdza mnie w przekonaniu, że Doktorantka prezentuje dobre przygotowanie teoretyczne. Do pracy dołączono streszczenie w języku polskim i angielskim oraz trzy załączniki (Międzynarodowy Kwestionariusz Aktywności Fizycznej IPAQ-Long, Arkusz zapisu aktywności z krokomierza i Arkusz zapisu aktywności z akcelerometru ActiTrainer/ActiGraph). W odniesieniu do Międzynarodowego Kwestionariusza Aktywności Fizycznej IPAQ-Long prosiłabym o wyjaśnienie zamiennego posługiwania się terminologią aktywność fizyczna i aktywność ruchowa.

Wprowadzenie do pracy pozwoliło na płynne przejście od części teoretycznej do części metodologicznej i dalej do omówienia wyników badań, a na zakończenie - dyskusji.

W rozprawie sformułowano trzy cele szczegółowe, cztery pytania badawcze i dwie hipotezy badawcze. W odniesieniu do pytań badawczych mam pewne sugestie: zastosowanie przez Doktorantkę pytań rozstrzygnięcia zaczynających się od pytańnika „czy?” może sugerować odpowiedź *tak - nie*. Natomiast wykorzystanie pytań dopełnienia rozpoczynających się od słów „W jakim stopniu...?”, „Jakie...?” pozwoliłoby na szukanie zależności między grupami uczniów mniej i bardziej aktywnych podczas przemieszczania.

Procedury badawcze są starannie opisane (w rozdziale 3.2) i spełniają metodologiczny wymóg replikacji, a więc możliwości powtórzenia badań w podobnych warunkach.

W rozdziale trzecim szczegółowo opisano narzędzia badawcze, organizację badań, techniki i narzędzia oraz metody.

Charakterystyka badanej młodzieży dotyczyła grupy, którą stanowiło 1274 uczniów (749 dziewcząt i 525 chłopców) z regionu śląskiego. Badania w tej grupie dotyczyły pomiaru aktywności fizycznej za pomocą liczby kroków mierzonej z wykorzystaniem krokomierza i poznania udziału w aktywności fizycznej w oparciu o kwestionariusz ankiety IPAQ. Z tej grupy u 398 osób dodatkowo wykonano pomiary akcelerometrem.

Tu należy podkreślić liczebność grupy, wśród której realizowano badania. Jej wielkość pozwoliła bowiem na uzyskanie pomiarów u reprezentatywnej grupy młodzieży śląskiej. Jest też dowodem dużego wkładu pracy Doktorantki przy gromadzeniu materiału badawczego.

W tym opisie nie zamieszczono wzmianki o uzyskaniu zgody komisji bioetycznej na realizowanie programu badawczego.

W części empirycznej Doktorantka analizuje uzyskane wyniki badań poddając je dokładnej analizie statystycznej, zarówno ilościowej i jakościowej. Uzyskane tą drogą rezultaty potwierdzają wiarygodność przeprowadzonych badań. Przyjęte metody statystyczne w analizie wyników są adekwatne do potrzeb pracy. Przeprowadzona analiza statystyczna i jej interpretacja świadczy o dobrym warsztacie badawczym Autorki.

Analizę materiału badawczego ułatwia przejrzysta konstrukcja tabel i wykresów zamieszczonych w tekście pracy. Opisy danych w nich prezentowanych są jasne i czytelne.

W dobrze przeprowadzonej (na 14 stronach) dyskusji wyników Doktorantka uwzględnia liczne prace innych badaczy i na tym tle wyjaśnia oraz trafnie interpretuje rezultaty płynące z przeprowadzonego procesu badawczego. Bardzo szczegółowe porównanie własnych wyników do innych prac pozwala na dokonanie syntezy badań. Znajdują się tu odniesienia do wszystkich analizowanych parametrów. Dyskusja jest dojrzała i świadczy o dobrym przygotowaniu teoretycznym i merytorycznym Autorki. W tym miejscu zabrakło mi jednak próby wyjaśnienia przyczyn opisanych zależności wśród śląskich uczniów - oczekuję szerszego omówienia tego problemu podczas obrony pracy doktorskiej

W ostatnim rozdziale Doktorantka reasumuje wyniki swojej pracy badawczej formułując cztery wnioski płynące z analizy wyników badań uwzględniając wykorzystane narzędzia badawcze. Ponadto podaje wskazówki, które mogą być przydatne w usprawnianiu procesu dydaktycznego. Chciałabym usłyszeć podczas obrony doktorskiej jak Doktorantka zrealizowałaby trzeci wniosek dla praktyki: *Edukacja młodzieży w kontekście rekomendacji dzielnej i szkolnej aktywności fizycznej oraz wpływu aktywności fizycznej i aktywnego przemieszczania się na zdrowie, również psychiczne.*

Do błędów edytorskich i przeoczeń , które należałoby poprawić przy przygotowaniu pracy do druku w całości czy też w częściach zaliczam:

- niezgodne z zasadami polskiej interpunkcji umieszczenie kropek po tytułach rycin nr 3-16 i w legendach pod tabelami nr 5-7;
- brak zamieszczenia wykazu tabel i rycin pojawiających się w pracy wraz z numerami stron, na których się znajdują (ułatwiłyby odnalezienie ich w pracy).

Wskazane niedoskonałości wskazane w powyższym tekście, należałoby poprawić przy przygotowaniu pracy do ewentualnej publikacji w całości czy też we fragmentach, ale te uchybienia nie obniżają wartości merytorycznej pracy:

Konstatacje końcowe

W ocenie końcowej przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej podkreślam, że praca stanowi logiczną całość i cechuje się pragmatyzmem naukowym, a treści następujących po sobie rozdziałów wynikają z zagadnień poruszanych w rozdziałach poprzedzających. Rozprawa została przygotowana zgodnie z wymogami metodologicznymi i zachowaniem zasad edytorskich. Zawiera oryginalne implikacje teoretyczne i praktyczne, co stanowi, że jest cennym wkładem w obszar nauk o kulturze fizycznej.

W końcowej konkluzji stwierdzam, że praca spełnia wymagania stawiane dysertacjom doktorskim (określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytułach naukowych z dnia 14 marca 2003 roku - Dz. U 2017, poz. 1789, z późniejszymi zmianami), co kwalifikuje Doktorantkę do dalszych procedur zmierzających do nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej.

Wnoszę zatem do Senatu Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach o dopuszczenie Pani mgr Marty Witek-Chabińskiej do obrony pracy doktorskiej.

Szczecin, 15 października 2020 roku